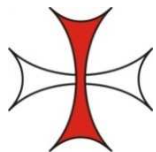

BULLETIN

Europese provincie van de Kruisheren

Nummer 4, april 2017

Van de Redactie

Hopelijk heeft u allen een Zalig Pasen mogen ervaren. Ik hoop dat u zich voldoende gevoed en gesticht voelt, na de periode van voorbereiding en na de climax van het Paasfeest, om samen met onze zusters en broeders van het Volk Gods in geloof onderweg te zijn. Of anders hoop ik dat u zich bemoedigd weet om geduldig te blijven zoeken naar openingen; die blijven de moeite van het vinden waard.

We zijn opnieuw onderweg, steeds maar voort trekkend, want 50 dagen na Pasen valt Pinksteren. Dat laat ons nog een geruime tijd om het wonder van Pasen van verschillende kanten te overwegen. Het is een mysterie met vele aspecten, die we vaak maar geleidelijk ontdekken naar gelang elementen uit ons eigen leven gaan resoneren met wat het mysterie van Pasen ons allemaal van Geloof, Hoop en Liefde aanbiedt.

Een spirituele wedergeboorte zal niet ieder van ons jaarlijks meemaken; waarschijnlijk maar gelukkig ook, want dat zou wel erg ingrijpend zijn. Voor ons is het al heel wat wanneer we ieder jaar als volledig mens naar voren kunnen stappen: kwetsbaar maar eerlijk en oprecht. "Vrees niet", is een van de eerste uitspraken van onze verrezen Vriend. Kort en bondig, maar ver reikend.

Veel van onze menselijke worstelingen en conflicten komen voort uit vrees, schrik om

er niet bij te horen, tekort te komen, tekort te schieten, verloren te lopen, en uiteindelijk de dood te sterven. Deze thema's uit ons eigen leven en uit onze samenleving en wijdere wereld leveren vruchtbaar materiaal om met het mysterie van Pasen en de krachtige belofte ervan bezig te blijven. Maar al snel dringen heel menselijk de zorgen van het dagelijks leven zich aan ons op en verwatert de aandacht voor die korte samenvatting: "Vrees niet".

Het Goede Nieuws vertelt ons in het leesrooster na Pasen dat ontmoetingen met aandacht een probaat middel zijn tegen vervreemding en diep wortelende vrees: naar buiten gericht, op weg, nabijheid, een aanraking, het delen van brood en vis en hoop.

Soms lijken het ogenschijnlijk simplistische oplossingen voor onze als enorm gevoelde problemen. Maar zo simpel is het niet om opnieuw geboren te worden, het is een levenswerk van telkens opnieuw de oren opsteken en kleine stapjes maken, met mogelijk af en toe een belangrijk, verlicht moment, maar soms ook duisternis.

Ter bemoediging wordt ons eenvoudigweg gezegd: "Vrees niet". Dezelfde boodschap maar dan positief geformuleerd is ons ook heel bekend als groet en wens om een hand bij op te steken: "Vrede voor jou, pace e bene, shalom, salaam, shanti." Daaruit kan ons ware leven groeien.

Harold van Lent

OVERWEGING

*O God, leid ons van het onechte naar het echte.
O God, leid ons van de duisternis naar het licht.
O God, leid ons van de dood naar de onsterfelijkheid
Vrede, Vrede, innerlijke vrede voor allen.*

O God, almachtige,
moge er vrede zijn in de hemelse sferen,
moge vrede heersen op Aarde,
mogen de wateren leven brengen,
mogen alle zegenrijke schepselen ons vrede brengen,
moge uw Goede Boodschap vrede brengen aan iedereen op aarde.

*Mogen alle dingen een bron van vrede voor ons worden
en moge de vrede zelf, ons overladen met vrede
en moge die vrede ook mij vervullen.*

Paasbericht uit Belo Horizonte

door Tiago van Winden, o.s.c.

Het waren volle dagen deze afgelopen week. De blikvanger was Witte Donderdag. Het is een goede gewoonte van het diocees Belo Horizonte om allemaal samen te komen in de wijdingsmis: "Missa da Unidade"; het heeft gepakt. Er is geen parochiegemeenschap die afwezig is. Vandaar dat het al 37 jaar in het mini-stadion "Mineirinho" is.

Samen vieren in het stadion

Dat ligt vlak bij het grote voetbalstadion, en is overdekt. Dit jaar waren er z'n 20.000 mensen aanwezig. Alle parochies komen,

zusters, kloosterlingen, diakens en katechisten, sommigen met grote spandoeken, die aan de archibancadas [tribunes] worden bevestigd. Het geheel is goed georganiseerd: allemaal een tekst in handen van de liturgie. Het middenveld werd deze keer een schouwspel van bisschoppen en de wijding van de heilige Oliën, en daarna een enorme tafel voor de Eucharistie, en daarvóór is weer een grote ruimte voor choreografie van jeugd en scholengemeenschappen om hun reidansen uit te voeren. De invloed van paus Franciscus is voelbaar. Veel bekijks heeft de processie van misdienaars, seminaristen, diakens, priesters en bisschoppen, waaronder de aartsbisschop het middelpunt vormt. Hij had bij zijn preekje een heel eigentijdse boodschap: we zijn allemaal Volk Gods, gedoopten. We vormen samen kerkgemeenschap, die iets bemoedigends te zeggen heeft. We zijn met z'n allen "uma grande reconstrução nacional, na justiça, na paz, na

honestidade e no amor" (een grote heropbouw in rechtvaardigheid, in vredelievendheid, in eerlijkheid, en in liefde). Nieuw was het aantal bisschoppen, drie nieuwe hulpbisschoppen – pasgewijd – en nog drie, plus Dom Walmor. Ze vormen samen een gemeenschapje. Een moment dat aandacht vraagt is de wijding van zieken-olie, catechumenen-olie en crisma. Iedereen is er zienderogen bij betrokken. Na de Communie was er een dans, uitgevoerd door scholieren van de salesianen. Mooi, bewegelijk en kleurrijk, want ze beeldden uit de verscheidenheid van leven, van kleuren en van landschappen in Brasil. Naderhand heeft elke parochie weer zijn eigen voetwassing. De volgende dag is Goede Vrijdag. In onze kerk van Nova Vista was er niet slechts een voorlezen van tekst, maar een uitbeelding van wat personen en woorden bedoelen.

Uitbeelding van de kruisiging

Er is daar een jeugdgroep, "Grupo de Reflexão e Vida" (Groep van Nadenken en Leven), die dat voor haar rekening genomen had, en met succes. Ook de graflegging, Maria, Moeder van Smarten en Sint

Jan. Het werd een soort nieuwe Synopsis van de vier evangelies op volkse manier.

Het paasspel

De parochie van Santa Tereza waar Leo Bogaartz en ik wonen, had op paaszaterdag nog een "celebração de saudade e de esperança" (viering van heimwee en hoop) en 's avonds de Paaswake. Zoals je op de foto's kunt zien waren de vieringen druk bezet. Ook vandaag, Paaszondag, eerste Paasdag was er weer een volle kerk. De zin van de Paasdagen laat zich goed uitdrukken in de volgende poëzie.

*"De aarde bloeit
als een moestuin in zonlicht,
een wijngaard,
een woud van kruiden.
God moedigt ons aan;
Jezus toont zich
"Vrede voor u";
dat wij leven in Vreugde.
Zoals de Vader Mij zendt,
zo zend ik U
met de Adem van de Nieuwe Aarde."*

We wensen alle lezers een "Zalig Pasen".

Nieuws uit Sint Agatha

door Joe Op de Kamp, o.s.c.

In de avond van Palmzondag, 09 april, streek een groep van om tweehonderd wandelaars neer in het kerkdorp Sint Agatha. Ze bleven er tot de ochtend van dinsdag 11 april. Dat is het voornaamste uit de

voorbijge maand dat mijn geheugen vasthoudt. Die groep heeft met een voettocht van Den Bosch naar Nijmegen de jezuïet Frans van der Lugt herdacht die in april 2014 geëxecuteerd werd in de Syrische

stad Homs. Dat de tocht langs Sint Agatha voerde valt toe te schrijven aan professor Jan Peters, medebroeder en vriend van pater Van der Lugt, en voorzitter van de 'Stichting Sint Aegten'. Prior provinciaal Peter Snijkers was vrijdagavond 07 april uitgenodigd op de gebedsdienst, gehouden in de Bossche kathedrale basiliek Sint Jan. Zaterdag 08 april zijn de wandelaars van Den Bosch naar de abdij van Berne te Heeswijk Dinther getrokken. Het traject van Heeswijk naar Sint Agatha hebben ze 's zondags afgelegd. Maandag 10 april was in Sint Agatha gevuld met "workshops" in het Erfgoedcentrum en in de MFA 'De Agaat' aan de Liesmortel (voor de buitenlandse lezers: "MFA" = afkorting van "MultiFunctionele Accomodatie")

De prior provinciaal, confrater Herry Sailan en ikzelf hebben woensdag 12 april 's avonds in de eerder genoemde Sint Jan deelgenomen aan de zo genoemde "chris-mamis". Zoals U weet bereidt en wijdt de bisschop tijdens die viering het chrisma (een mengsel van olijfolie en balsem; dope-

lingen en vormelingen, priesters en bisschoppen worden daarmee gezalfd) en zegen hij de oliën die gebruikt worden bij een doopviering en ziekenzalving. Verder hernieuwen priesters en bisschop in die viering de verbintenis die zij bij hun opname in het gremium van ambtsdragers zijn aangegaan. Alle parochies en communiteiten van religieuzen uit het uitgestrekte bisdom Den Bosch waren dit jaar uitgenodigd deel te nemen aan die viering.

Vandaag, woensdag 19 april, zou de torenhaan, hersteld door confrater Edgard Claes, zijn plaats weer krijgen op de dakruiter van de kloosterkerk. Zo vordert – langzaam maar zeker – de restauratie van dakruiter en kerkdak.

Neues aus der Beyenburger Gemeinschaft

von Chris Aarts osc

Seit 2015 sind wir dabei, den Kreuzherrenfriedhof in Wuppertal-Beyenburg aufzuarbeiten und für die Zukunft zu rüsten. Nun wurde die Neugestaltung mit der Aufstellung einer Engelfigur am 15. März 2017 abgeschlossen.

Es ist absehbar, wie lange wir Kreuzherren noch in Deutschland präsent sein werden. Seit der Rückkehr des Ordens 1953 nach Deutschland, als zwei ehemalige Niederlassungen wieder belebt wurden, kamen etwa 60 Mitbrüder in die Bundesrepublik und lebten und arbeiteten im Bistum Köln. In der großen Hoffnung, als Orden

wieder in Deutschland ansässig zu werden, übernahmen die ersten Kreuzherren seit der Säkularisation in Wuppertal und Ehrenstein die Seelsorge.

Der Kreuzherrenfriedhof in Beyenburg

Was mit viel Begeisterung und großer Motivation begann, geht heute, 64 Jahre später, unvermeidlich dem Ende zu. Nur drei Mitbrüder leben noch in Deutschland.

Auf dem Beyenburger Friedhof wurden 23 Mitbrüder beerdigt. Ich habe sie alle gekannt und mit manchem in der Gemeinschaft gelebt. Wir wissen uns auch über den Tod hinaus mit ihnen verbunden. Auch das ist Bruderschaft, an sie zu denken, für sie zu beten und sich an sie zu erinnern. So ist der Friedhof auch ein Stück unserer Geschichte, welche wir nicht einfach vergessen und ablegen können. Der Friedhof ist heute ein würdiger Ort der Erinnerung und der Verbundenheit, auch für viele Menschen, die immer gern zu einem Gedenken die Gräber besuchen.

Eine bronzene Engelfigur, als Zeichen der Gegenwart Gottes, der über sie wacht, ist ein Verkünder.

Der Laacher Engel

Die Gestalt des Engels fasziniert auch den modernen Menschen. Er ist der Bote Gottes in menschlicher Gestalt und präsentiert zugleich sein unauslotbares Geheimnis. Er

mahnt und verkündet Leben. Er begleitet die Suchenden, die Unsicheren und Verwirrten und auch die Glaubenden. Der Engel schreitet voran, offen, voll Zuversicht und voll optimistischen Mutes für die Zukunft. Er ist da und lädt ein. Seine gewaltigen, dynamischen Flügel wirken wie Schwingen eines allmächtigen Schutzes.

Der Künstler, Werner Franzen, geb. 1928 in Cochem studierte Bildhauerei an der Werkkunstschule Trier (1951-1956). 1957 Arbeitsaufenthalt in der Schweiz, 1959 Meisterprüfung, seit 1960 selbstständig als freischaffender Bildhauer. Werner Franzen starb 2014. Entstehungsort der Engelfigur ist die Werkstatt der berühmten Benediktinerabtei in Maria Laach / Eifel und hat daher den Namen: *Laacher Engel*.

Cfrs. Dirk Wasserfuhr und Chris Aarts

Einladung

Zu einer guten Tradition wurde ein Tag des Gedenkens in Beyenburg mit Mitbrüdern, mit den Angehörigen und Freunden unserer

Verstorbenen. In diesem Jahr sind alle zum Jahresgedächtnis **herzlich eingeladen zur Messe 9.45 Uhr am Sonntag, 2. Juli.** Anschliessend besuchen wir gemeinsam die Gräber und weihen auch die Engelfigur. *Die Adresse der Pfarrkirche für die Anfahrt: St. Maria-Magdalena, Beyenburger Freiheit 49, D-42399 Wuppertal.* Wenn möglich bitte eine kurze Anmeldung: Chris Aarts osc, Tel. 0049-02129/565835 oder chris.aarts@t-online.de.

In dieser Woche geht ein Buch mit dem Titel „**In diesem Zeichen**“ in Druck, das die Spuren der Kreuzherren in Deutschland seit 1096 bis heute aufzeigt und für die nach uns Kommenden festhält. Darüber aber mehr in der nächsten Ausgabe von Bulletin.

Wir wünschen allen Mitbrüdern, Freunden und Bekannten ein frohes und ein gesegnetes Osterfest. Möge das Leben, das der Herr uns hat zugesagt, alle erfüllen und ermutigen.

Nieuws uit de gemeenschap van Hannut

door Pol Gorissen, o.s.c.

Op maandag 13 maart had in onze kapel de Vastenconferentie plaats, gebaseerd op de brief van paus Franciscus over de liefde in het gezin, *Amoris Laetitia*. Sprekers waren de diaken Guy Schijns en zijn vrouw Danielle Roosen. Guy liep school bij de Salesianen, maar bleef later ook sterk verbonden met hen. Zij hebben namelijk een goede werking met oud-studenten, en Guy heeft daarin een grote verantwoordelijkheid. Hij baseerde zich vooral op het woord van Don Bosco: *“J’ai fait le brouillon, vous y mettez les couleurs”* (Ik heb het klad gemaakt; ’t is aan u om er de kleuren in te brengen.)

Op maandag 20 maart kwam Aristide terug na de studieweek in Rome, in de commissie ‘liturgie en spiritualiteit’; Patrick Bonte kwam pas op donderdag 23 maart terug, want hij van het verblijf in Rome profiteerde om samen met de priester Marcel, die zich bezighoudt met de actie ‘De kleine zielen’, bepaalde instanties te bezoeken in Rome, in verband met de statuten van die actie. Patrick en Aristide waren tevreden over de goede werking van de commissie.

Zr. Mien met huisdieren

In Bulletin van maart schreef confrater Huub Wagemans reeds over ons bezoek aan zuster Mien van Elten, van de zusters van Berlaar, die op 11 maart haar 100^e verjaardag vierde. Ik wil gaarne daar enkele elementen aan toevoegen. ’t Is goed te weten dat zuster Mien reeds voor de Tweede Wereldoorlog voor de eerste keer naar Kongo vertrok. Zelf heeft ze meerdere malen gezegd dat het voor haar een echte ‘cultuurschok’ was. Van de beslotenheid van het kloosterleven in België kwam ze in Kongo in een totaal ander leefmilieu. Eerste werkte ze in Ibembo, in het bisdom Buta, en later in het bisdom Bongo, vooral in de parochie Baye, waar ze werkzaam was in het onderwijs. Zij hield veel van huisdieren, en daarbij beperkte zij zich niet tot een

hond of kat, maar ze had ook een papegaai en gedurende jaren een tamme mbo-loko, een kleine antiloopt. Zij had als kloosternaam gekozen voor zuster Eunodia, en onder die naam was ze gekend in Kongo. Toen ik zelf in 1968 in de parochie Baye begon te werken, merkte ik dat zij blijkbaar erg geliefd was bij de meisjes en de moeders in Baye. Bij de doopfiches in het bureau van de parochie waren ganse rijen Eunodia's, zowel bij de meisjes die op 14 jaar gedoopt werden als bij de baby's die bij het doopsel de naam Eunodia kregen.

Zr. Mien in de verpleging

Zuster Mien heeft van dichtbij gans de periode van de rebellie meegemaakt, maar ook de dag van 30 mei 1965, toen in Buta 31 missionarissen werden vermoord. Na de bevrijding van de zusters op 26 juni 1965, studeerde zij voor verpleegster, bij haar medezusters te Sint Truiden, met specialisatie in tropische ziektes in het Tropisch Instituut in Antwerpen.

In 1969 kwam ze terug in Bondo en zette zich met hart en ziel in voor de verzorging van de melaatsen, gesteund door de Damiaanactie. In het melaatsenkamp van Bondo woonden en verbleven altijd een aantal melaatsen, maar sommigen kwamen er voor zes maanden om een intensieve behandeling te volgen. Om te voorzien in huisvesting voor die mensen kreeg zuster Mien de hulp van de aannemer Fons Hermans en zijn vriend schrijver Theo Lemmens. Zuster Mien

was ondernemend genoeg om te zorgen dat er voldoende bakstenen waren voor de bouw van die huisjes: de meisjes en vrouwen haalden die bakstenen bij de verlaten huizen van de blanke kolonisten die na de onafhankelijkheid in 1960 niet meer waren teruggekomen naar Kongo.

Het verzamelen van bakstenen

Later is Fons Hermans nog komen werken in Mulo, waar de opleiding is van de Kongolese Kruisheren. Mulo ligt in de Kivu-streek, waar het erg heuvelachtig is. De gebouwen liggen dan ook op verschillende niveaus; zo ook in Mulo: het eerste, grote gebouw ligt onder en het noviciaat dat later gebouwd werd, ligt veel hoger. Fons heeft dan een overdekte gang gebouwd om die twee gebouwen te verbinden. Het dak zakt telkens een stuk lager, maar in het gaanpad zijn geen trappen. In het midden van die gang bouwde Fons de grote kapel voor de gemeenschap.

Samen metselen

Over een week is het al Pasen: een vreugdevol Verrijzenisfeest voor u allen!

Nieuws uit de gemeenschap van Maaseik

door Huub Wagemans, o.s.c.

Op dinsdag 21 maart stond de stad, zoals elk jaar bij het begin van de lente, in het teken van 'De nacht van de geschiedenis'. Dit jaar was het thema "Mëzi-jk in Mëzeik, van klassiek tot moddérn." Het Davidsfonds, de Pater Sangerskring en enkele andere culturele en muzikale verenigingen zorgden samen voor een goed gevuld avondprogramma. Ontvangst en onthaal gebeurde in/aan het stadhuis op de Markt waar burgemeester Jan Creemers om 18.15 u. vanaf de pui de officiële opening aankondigde en tevens het vertrek naar onze kerk, onder begeleiding van een groep doedelzakspelers. De kerk bleek, ondanks de voorzorgen, echt te klein (zelfs de biechtstoelen waren deze keer overvol!) om te genieten van de treffende inleiding door Tejo Klerkx, oud-leraar aan de muziekacademie. Kort en krachtig, mét meerstemmige samenzang als afsluiter én smaakmaker. Of dat klonk! Vanuit de kerk startten erna zeven groepen voor een wandeling door de binnenstad met op zeven plaatsen muzikale en cultuurhistorische informatie: een rijk gevarieerd programma van hoog niveau.

Gregoriaans in de kruisherkerk

Zo bood onze kerk tot zeven keer toe gastvrij plaats aan telkens een groep van om en rond de vijftig personen. Zij kwamen luisteren naar het mannenkoor 'ad-hoc', 'Sine

Nomine', onder leiding van Johan Boonen, onze dirigent van het koor 'De Karolingers' elke zondag. Het koor bracht twee gregoriaanse nummers uit het kloosterlijke getijdengebed: het 'Te Deum' en het 'Salve Regina'. Het slotgebeuren had plaats in de Zaal Van Eyck, waar de speelgroep 'Van Eyck' zorgde voor de apotheose: een traditioneel volkse, hilarische en uiteraard muzikale sketch. De kruidige Jan Van Eyck Tripel kon niet ontbreken, gemaakt onder het genot van muzikale en hartige hapjes. "Mëzi-jk in Mëzeik" van de vroege avond tot in de late uurtjes!

Op dinsdag 4 april vergaderde in de namiddag het provinciaal bestuur alhier.

De schilder herstelt de gevel

Op vrijdag 7 april konden de laatste stellingen, opgetrokken voor de restauratie van de kerkgevel worden afgebroken: het einde van een minutieus monnikenwerk dat begon op 12 september 2016 (zie Bulletin 7, sept. 2016, pp. 117-118). De oplevering van de werkzaamheden werd officieel bevestigd door de aannemer, de architect en prior Mathieu Martens in een vergadering op dinsdag 11 april. Vader Michel en zoon Pieter Beyens (uit Blauwberg-Herselt) mogen terug zien op een bijzonder geslaagde steen-per-steen-restauratie. Het zal de aan-

dachtige winkel-/wandel-/kerkganger in de Bosstraat zeker niet ontgaan. Zo kan de kerk op haar paasbest de vele mensen voor de Paasvieringen ontvangen. Op zich al een uitnodiging tot een extra alleluia!

Verder ontvingen we vanuit Maaseik nog het volgende nieuws door Bert Graus o.s.c.

Miep van Mil overleden (1926 – 2017)

Op 30 maart 2017 overleed te Dendermonde Miep van Mil in de leeftijd van 90 jaar. Zij was de echtgenote van Piet van Heeswijk; deze was een broer van Vik van Heeswijk, die als missionaris in Bondo op 30 mei 1965 te Buta werd vermoord. Zij had een innige band met Vik; niet alleen omdat Vik het huwelijk van Miep en Piet had ingezegend maar vooral omwille van haar interesse voor het gedreven missionarisleven van haar schoonbroer.

Van 1955 tot aan zijn overlijden was Vik van Heeswijk directeur van het seminarie te Bondo. Dit seminarie kreeg een nieuwbouw met bijbehorende mooie kapel. Voor het torentje van deze kapel schonk de familie van Heeswijk een klok, die vervaardigd was te Aarle-Riksel (NL). Dit heeft Miep me verteld en me het bewijs van aankoop laten zien.

De kapel van het seminarie te Bondo

Zij was ook een ver verwante van een andere kruisheer, nl. van prior Gerard van Mil, die als prior te Diest het opleidingshuis liet bouwen en te Uden de kruisherkerk en het college. Hij was een breeddenkend man die veel invloed heeft gehad op de ontwikkeling van de Orde. Zij heeft me gezegd dat haar vader een neef was van Prior van Mil. Haar vader is naar België verhuisd, waar Miep in Buggenhout werd geboren; aldaar zal de urne ook worden bijgezet op het urnenveld.

Miep was fier op beide kruisherfamilieleden. Met een zekere trots vertelde ze dat in Noord-Brabant straten hun naam hebben gekregen, nl. de Prior van Milstraat te Uden en de Pater Vik van Heeswijkstraat te Veghel. Wij mogen haar danken voor haar genegenheid, belangstelling en steun voor Vik en zijn missiewerk; een gebedje voor haar en haar families kan deze dank concreet maken.

Zur Einweihung des Haselünner Lichtkreuzes am Emmaustag 2017

von Bernhard Leisenheimer OSC

Tijdens de Emmausdag 2017 werd in Haselünne (Noord-Duitsland) een nieuw kunstwerk onthuld op het plein voor het parochiecentrum. Cfr. Bernhard Leisenheimer was intensief betrokken bij het ontwerp en hij hield bij die gelegenheid de volgende toespraak.

„Was lange währt, wird endlich gut.“

Die Entstehung des LichtKreuzes vor Ihrem Pfarrheim, liebe Haselünner, macht diesem Wort wirklich alle Ehre! Das bewahrheitet sich nicht zum ersten und ebenso nicht zum letzten Mal.

Es wurden in der Tat sehr viele Gedanken zur Gestaltung dieses neuen Platzes gemacht – viele, die aus verschiedenen Gründen nicht „zündeten“, nicht überzeugten. Es war letztlich gut, daß wir nichts „übers', Knie gebrochen haben“, um das Projekt zu einem zu schnellen Ende zu bringen.

Het kunstwerk onthuld

Beim letzten der nicht wenigen Treffen hat jemand in der Projektgruppe, aus der Not der Ratlosigkeit des fehlenden Durchbruchs, den Gedanken geäußert, wir könnten wohl mit einem schönen Findling leben. Das war einem anderen wohl etwas zu massiv und er schlug vor, ob es vorstellbar sei, zu den Gedanken „Haus der Begegnung“ und das Anliegen des „Dialogs“, einen solchen Findling in Stücke zu brechen und dann diese einander zuzuordnen. An dieser Stelle warf ich ein: nicht wahllos in Teile brechen, sondern im Gebrochenen etwas Wesentliches „sehen lassen“. Das Thema „Kreuz“ war öfter in Gesprächen erörtert worden. Ich, als Kreuzbruder kann ohnehin die Suche nach einer neuen Formsprache des Kreuzes nicht lassen.

Es sollte also ein Kreuz werden, an dem niemand zu leicht vorbeigeht, was ja allzu oft geschieht, weil wir mit diesem Bild - so! oder so! - zu vertraut sind.

Dieses Kreuz sollte auch nicht in der Schwere des dunklen Basalts bleiben, sondern mit der Komponente „Licht“ in Verbindung ge-

bracht werden: mit dem Unfaßbaren und Unbegreifbaren des Lichts! So wäre das Kreuz nicht nur bei Tag wahrzunehmen, sondern auch und gerade bei Nacht: mit der Ausstrahlung von Licht, das nach oben strebt! Wir erfahren ja das Licht meist als etwas, das „von oben“ kommt. Hier kommt es - unerwartet - aus der Tiefe, ähnlich dem Grab Jesu am Ostermorgen, auch ähnlich dem Erdinneren aus dem unser Stein in vulkanischer Zeit hervorgebracht wurde.

Het lichtend kruis toont zich op het plein

Niemand von uns in der Gruppe war vorerst mit einer technischen Ausführung dieser Vorstellung vertraut. Ich kenne dafür nur einen, der sich gerne und gut an solche Aufgaben macht, das ist Werner Paetzke, der immer für ungewöhnliche Ideen zu gewinnen und imstande ist, diese zum Gelingen zu bringen. Und so geschah es denn auch.

Diese Vorgaben zum Werdegang dieses Kreuzes gehören wesentlich dazu und seine Entwicklung ist für mich ebenso faszinierend wie das fertige Werk. Das Werden scheint mir geradezu modellhaft für die Gestalt von Gemeinde der Zukunft:

- keiner weiß es allein!
- keiner kann es allein!
- Gelingen kommt von der Beigabe aller!

Wer das nicht wahrnimmt und umsetzt, wird zurückbleiben.

Bei aller Diskussion über Kreuze in öffentlichen Gebäuden bis hin zu Berggipfeln, ob sie da bleiben dürfen oder nicht, ist ungewiß. Doch ist es inzwischen leider so, daß wir uns an Kreuze recht stumpf gewöhnt haben. Wir gehen oft gedankenlos an ihnen vorbei, weil sie halt zu öffentlichen wie auch privaten Einrichtungen „dazugehören“.

Hier bot sich die Gelegenheit, das Kreuz einmal ganz neu zu zeigen. Bei Tag als Objekt der Neugierde, vielleicht im guten Sinn des Wortes: als „optischer Stolperstein“. Bei Nacht aber - und das wird spannend - wird es ein LichtKreuz. Es hebt sich aus der Tiefe und dem Dunklen und wird sichtbar, aber zugleich auch unfafßbar. Keiner wird dies zunächst so erwarten. Man wird davon überrascht – und hoffentlich ANgehalten wie auch ANgesprochen!

Als Novize saß ich im Chorgestühl gegenüber einer Fensterreihe mit den Wappensprüchen unserer Ordensgeneräle der Neuzeit. Einer dieser Wappensprüche hieß „In cruce lux“ – im Kreuz ist Licht“.

Der Spruch entstand zu Zeiten – Mitte des 19. Jahrhunderts, nach der kirchlichen Verwüstung durch Napoleon, als alles in Kirche und Orden eher am Boden lag. Da wagt es einer, so etwas zu sagen: hier, in dieser Dunkelheit wird Licht! Gerade dies will ein Hinweis auch für unsere gegenwärtige kirchliche Situation: immer, wenn alles am Boden liegt, ist das eine Vorgabe für den neuen Aufbruch, der nicht „zu machen“ ist.

Die Osterberichte erzählen nicht von einem abhebenden Jesus aus dem Grab. Sie sprechen wohl von Lichterscheinungen und auch heute am Emmaustag von Lichterfahrungen im Inneren, von jener Glut in der Brust der beiden Emmausjünger, die sie mitten in der Nacht bewegt, noch einmal

nach Jerusalem aufzubrechen, zu den anderen zu gehen.

Ich wünsche es Ihnen und mir, daß uns diese Lichterfahrung immer wieder zuteil wird, daß die Abstände dazwischen nie zu groß werden, denn wir haben die Botschaft auch anderen mitzuteilen und müssen es dafür erst selber kennen!

*Het kruis als bron van licht
doorbreekt de hardste basaltsteen*

Bischof Clemens Pickel von Saratow in Rußland schrieb in seinem Weihnachtsgruß einen Satz, der erst recht zum Kreuz und zu Ostern gehört, und deshalb wohl auch zu unserem – ich nenne es gerne so – „Lichtbrunnen“. Bischof Clemens hat es mir erlaubt, seinen Satz dementsprechend zu ergänzen:

*Gott hat sich für
das Menschwerden
– also auch
für das Kreuz –
entschieden,
für den Sprung
ins Dunkle,
um jedem hier unten
ins Gesicht zu sagen:
„Ich liebe dich,
immer noch
trotz allem,
ewig!“*

+ clemens pickel

Mehr Licht als das kann es nicht geben, aber in dem Maß, daß es uns das Herz hell werden und glühen läßt, ähnlich den Emmausjüngern, wird es uns und den Menschen um uns in Gottes Namen gut gehen! Lassen Sie das LichtKreuz dafür gern auch zu einem Stein des Anstoßes werden und zu einem Stein der Ermutigung!

Ausführung, Steinmetz Werner Paetzke, Bevergern; Konzept und Text, P. Bernhard Leisenheimer OSC

Nieuws over de kruisheren vanuit Uden

door Bert van de Ven, o.s.c.

Iets over het wel en wee van enkelen van mijn medebroeders-kruisheren in Uden en ook van mijzelf.

Allereerst een correctie op mijn berichtgeving in het vorige nummer van Bulletin (maart 2017) over de manier waarop Frans Dortmans was omgegaan met zijn hoorapparaat. Ten gunste van Frans is mijn juiste informatie nu als volgt: in overleg en samenwerking met Martha van onze mantelzorg heeft Frans zijn hoorapparaat zonder financiële kosten teruggegeven aan de zakenman van Beter Horen. Er was een bepaalde proeftijd afgesproken. Kennelijk gaf dat apparaatje niet het verhoopte resultaat. Voor een beter of echt bevredigend resultaat zou er bij Frans door een chirurgische ingreep een obstakel uit zijn oor (of oren) verwijderd moeten worden. Dat dus toch nog maar even niet!

Wel een kleine chirurgische ingreep heeft mijn buurman Toon van den Acker onlangs ondergaan. Op woensdag in de Goede Week heeft namelijk een oogarts van het regionaal ziekenhuis hier Toon aan zijn

rechteroog behandeld vanwege staar (of cataract, zoals ze dat in België noemen). Op Witte Donderdag en Goede Vrijdag was Toon dus verhinderd om een liturgische dienst te doen in Wilbertoord en/of Langenboom, maar bij de paaswake en de paaszondagviering kon Toon toch weer voorganger zijn.

Ook Rein Vaanhold en mijn broer Jan en zelfs ik hebben in enkele liturgiediensten als voorganger kunnen functioneren. In mijn geval was mijn aandeel wel tot bijna het minimum beperkt. Waarom? Daarover op het einde van dit artikel wellicht wat meer.

Onze nestor Louis Sips bereikte op woensdag 29 maart jl. zijn 93-ste verjaardag. Allereerst weer heel rustig en bescheiden gevierd met zijn trouwe nicht Karin, die weer vanuit Eelde (Drenthe, net ten zuiden van de provincie Groningen) overgekomen was.

Alleluia

Twee dagen later, op vrijdag 31 maart, hebben we dat als convent Uden nog eens overgedaan, zoals te doen gebruikelijk om 10.00 uur in huize Sint Jan, met koffie en gebak. Ook Carla, onze invallermantelzorger heeft zich hierbij aangesloten. Zij was eigenlijk pas daags erna, op 1 april jarig, maar daags ervoor, vrijdag 31

maart leek ook haar een betere dag om het samen met ons te vieren.

Ook hebben we op 6 april jl. na ongeveer twee maanden weer ons 'maandelijks' conventsoverleg gehad, onder leiding van onze rector Rein Vaanhold en met Martien Jilesen als onze vlotte verslagmaker. We zijn dan ongeveer anderhalf uur bijeen op de hoogste etage van huize Sint Jan, waar we rustig en ongestoord kunnen samen zijn. We waren met een elftal medebroeders bijeen, op een totaal van dertien; geen slechte score, als je bedenkt dat verschillenden van ons toch met een zekere graad van Alzheimer te kampen hebben. Met zo'n conventsoverleg willen we bereiken dat we elkaar beter leren kennen, minder langs elkaar heen leven en echt communiceren en soms ook tot bepaalde afspraken komen.

Het verslag ervan, door Martien gauw gemaakt, is voor intern gebruik. Toch kan er wel iets over gezegd en geschreven worden, volgens mij, voor een wat breder publiek. Daarom bij deze: we beginnen met een gezamenlijke meditatie van ongeveer een kwartier, door een van ons kort ingeleid. Daarna het hoofdthema van de bijeenkomst gedurende een goede drie kwartier.

Deze keer hebben we het gehad over: hoe ervaar ik en zie ik de ontwikkelingen in de Kerk? Het kerkbezoek loopt sterk terug, er wordt nog maar zelden kerkelijk getrouwd, enz. enz. Opvallend was dat de meesten van ons dit alles niet enkel als negatief zagen, maar ook als een weg naar vernieuwing en verdieping van christen zijn of,

meer algemeen gelovig zijn, echt mens zijn, met zin voor de spirituele, mystieke dimensie van het leven en heel de werkelijkheid. Dan als laatste gedeelte van deze bijeenkomst bespreken we ook wat praktische zaken met meestal ook enkele concrete besluiten. Zo wordt ook de datum en min of meer het hoofdthema van het volgende conventsoverleg vastgelegd.

Nu nog even verder over het wel en wee van enkelen van ons: Zojuist ben ik even binnengelopen bij Ton Lafeber; de deur van zijn appartement staat steeds uitnodigend open. Ik heb hem even gesproken, vooral beluisterd, want Ton is het praten nog niet verleerd; hij praat zo gezegd nog honderd uit en heeft nog steeds gevoel voor humor, soms ook letterlijk galgenhumor nu. Op mijn vraag: "Wat kan/mag ik over je schrijven voor het nieuwe nummer van Bulletin?" is zijn antwoord onmiddellijk: "Oh, doet er niet toe, als het maar vervelend is! Och, zie je, ik heb het 'gehad'; ik kan in vrede heengaan. Ik heb een mooi en rijk leven gehad; veel kunnen doen en beleven, veel gekregen, ook flinke bedragen geld van anderen, en daarmee veel kunnen geven aan vele anderen die het heel hard nodig hadden en daar geweldig gelukkig mee waren. Wat is er heerlijker dan zo te kunnen geven en helpen! Nu is dat allemaal voorbij, waartoe nog langer hier zijn?!" "Nou, Ton, voor mij was dit een mooi en rijk gesprek! Dank je wel!" Nog ter aanvulling: op paaszondag is Ton nog eens sinds 'lang' op bezoek geweest bij

zijn twee zussen in Teteringen, in de buurt van Breda. Op één dag 's morgens door een van zijn nichten opgehaald en 's avonds door een andere veilig en tevreden thuis gebracht. Ook heel mooi; echt Pasen!

Jan van Doren is ondertussen ruim twee jaar bij ons hier in Uden. Hij ervaart nu steeds sterker zijn mankementen en gebrektheid. Vooral 's morgens klaagt hij meestal over pijn in zijn linkerbeen, vanwege aderverkalking (?). Dan legt hij zich soms, na het ontbijt, weer neer in zijn gemakkelijke stoel en slaapt zo soms weer een poos. Maar soms al tamelijk vroeg of anders in ieder geval wat later op de dag zet hij zich over die pijn heen en wandelt hij een flink stuk weg van huis, soms eigenlijk onverantwoord ver, want hij moet en wil toch ook weer veilig thuiskomen. Soms gaat een van onze mantelzorgers met hem mee.

Cfrs. Bert van de Ven en Jan van Doren

Ook heeft hij tot een paar maanden geleden een wandelmaat gehad die twee maal in de week hem vergezelde, maar die is jammer genoeg thuis plotseling overleden door een hartstilstand. Ook zijn zien wordt steeds moeilijker. Jan ziet alleen nog met zijn rechteroog. Enkele keren per dag geeft een verpleegster hem een druppel in dat oog, maar dat gaat nu toch vrij snel achteruit. Soms kan hij nog amper lezen, ook al probeert hij dat nog zo hardnekkig en met volle overtuiging. Dat geldt ook voor zijn

breviergebed. Om moedeloos van te worden! Het treft me dat Jan toch echt nog wel, gelukkig, oog heeft voor de ontluikende natuur buiten. Vanuit het raam, vooral in onze huiskamer kan hij soms met verwondering en vol bewondering letterlijk staan te kijken naar het elke dag verder groeiende heldere lentegroen aan bomen en struiken en planten, en al die bloemen in vele kleuren. Het wonder van de lente, symbool van de Verrijzenis. Ik hoor Jan nu ook nog vaker tegen ons zeggen: "Houd de moed er maar in!" Wellicht omdat hij zichzelf steeds meer zó ellendig voelt en somber; om de moed te verliezen! Soms spreekt hij zich daar ook uitdrukkelijk over uit. "Helaas, niets aan te doen!", denk of zeg je dan nogal eens. "Of toch wel iets, al lijkt het misschien nóg zo weinig!" Gewoon bij hem zijn; stil zijn en luisteren, aandachtig aanhoren.

Tenslotte nog iets over mezelf. Gisteren bij de cardioloog geweest; heeft met me het resultaat van heel dat medisch technisch onderzoek besproken; viel voor mij verrassend positief uit; over een half jaar terugkomen, zei hij; "De pacemaker moet nu zijn werk doen!", zei hij. "En die blijkt goed te functioneren!" Heel bemoedigend dus. Wel heb ik morgen nog een dubbel 'lang' gesprek met mijn huisarts. Ben be-

nieuwd wat voor praktische adviezen die voor mij in petto heeft. Enkele weken geleden hield hij me voor: "je lichaamsgewicht goed in de gaten houden; blijkbaar is 55 kilo voor jou ideaal; als je boven de 57 kilo komt, moet je aan de bel trekken; dan heb je overgewicht, een teken van nieuwe vochtophoping in je body. Maar 53 kilo is jouw benedengrens; als je daar onder gaat, moet je ook aan de bel trekken!" Ik heb dus maar een vrij kleine marge. Ik heb heel goede eetlust; toch zit ik soms maar net boven die 53. Jarenlang in Vlaanderen (Denderleeuw) was dat mijn ideale gewicht. Daarmee vloog ik trap op, trap af, soms met twee treden tegelijk, maar die tijd is nu definitief voorbij. Bij 53 kilo zijn ze nu hier blijkbaar bang dat ik zomaar weggeblazen

zou kunnen worden of bij een windhoos opgenomen in de wolken. Een mooi vooruitzicht voor komende Hemelvaartsdag! Daar laten we het bij voor deze keer.

Het lege, overwonnen graf

Terugblik op het klooster in Diest

door Toon Thys, o.s.c.

Nu wij in de Paastijd zitten en spreken over het lege graf, is het misschien om eens goed iets te schrijven over het lege klooster van Diest.

De voormalige gebouwen

Sinds april 2015 hebben de laatste Kruisheren het klooster verlaten. Aan deze sluiting zijn heel wat gesprekken vooraf gegaan. De eerste begonnen in december 2011. "De Linde" een opvangshuis van de V.Z.W. Sint-Annendael "Gauwzusters", wilde hun contract van het oude noviciaat verlengen en wilde dit gebouw, als het kon, ook kopen. Natuurlijk verkoopt ge een deel van een groot geheel, niet zomaar. Het zou een grote blunder zijn, vandaar het idee om heel het kloostercomplex aan hen te verkopen. Zoals in vele klooster de tendens bezig was om klooster te revitaliseren en te sluiten, viel vlug de beslissing om klooster van Diest te verkopen. De kloosterlingen die daar verbleven zouden naar een ander klooster verhuizen of in de buurt blijven wonen. In België kon men kiezen tussen Maaseik en Hannuit, de twee overblijvende kloosters, of Sint-Agatha. Deze sluiting was natuurlijk niet aangenaam voor de mensen

van Diest en voor de geblevenen zelf. Nu is onze aanwezigheid in ons land pover te noemen en ver van het centrum Brussel. Goed, het zij zo.

De huidige gebouwen

Zo'n klooster opruimen was een hele karwei. Het stond er reeds 170 jaar. De laatste prior van Diest Guy Rigole heeft dit werk op zich genomen, samen met een groep medewerkers. Zij hebben het goed gedaan. Niet alleen het materiële werd afgehandeld, maar ook de archieven, de grote bibliotheek en de oude waardevolle schatten over het hele klooster verspreid. Het was een immense opdracht.

Vandaag staat het klooster er desolaat en leeg bij. De tuin is verwilderd, de kerk is gesloten, alhoewel in de kersttijd nog een kerstconcert heeft plaats gevonden. Onlangs werd het kruis dat bovenop de voorgevel van de kerk stond afgehaald omdat het dreigde naar beneden te vallen.

Waar zijn de kerkgangers van de Sint-Barbarakerk gebleven? Sommigen hebben de weg gevonden naar een deelparochie

van Diest "Molenstede" waar cf. Guy pastoor is. Ook de vroegere assistenties worden in ere gehouden. De gebleven confraters Willy de Bolle, Rik Morias, Toon Thys en Guy Rigole verzorgen de liturgie bij de zusters van de Voorzienigheid, bij de zusters Augustinessen, het rusthuis Augustinus en de parochie Sint-Jozef te Molenstede. De pastorie van Molenstede is nu zo'n beetje onze nieuwe thuis geworden.

*Cfr. Van den Eynde (1854-1934),
van 1897-1934 conventueel van Diest*

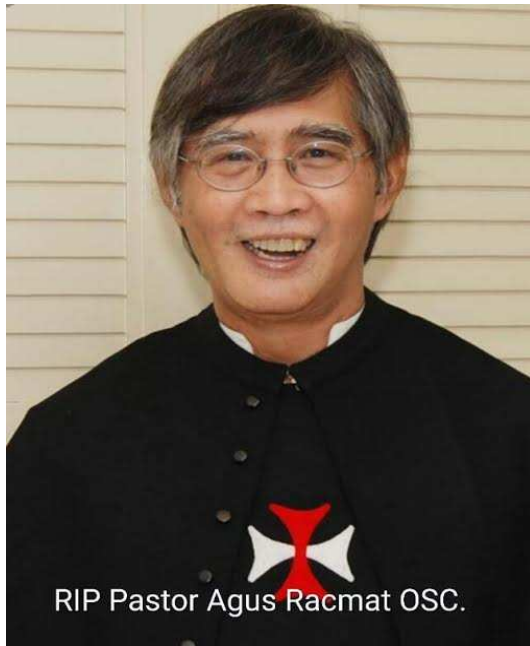
Hoe het verder zal aflopen met het klooster is een open vraag. Wij weten het niet. Soms wordt gezegd dat het een rusthuis gaat worden, dan weer wordt afgebroken of misschien komt de administratie van Sint-Annendaal er hun intrek nemen. De toekomst van het klooster is ons onbekend. Wat wij wel horen is dat de mensen van Diest het spijtig vinden dat de Kruisheren vertrokken zijn. Moeten wij ook hier niet zeggen: Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Wij weten het niet. Hij misschien wel.

Berichten uit de provincie Sang Kristus

door Fons Bogaartz, o.s.c.

Ook dit keer slechts één bericht dat ons hier echt heeft overvallen. Een bericht dat we ervaren hebben als een donderslag bij heldere hemel. Agus is overleden. Hèèè??? Agus? De broer van Anton Hadi Supadma? Onze oud provinciaal? Agus Rachmat Widyanto? Ja, die Agus is er niet meer.

RIP Pastor Agus Rachmat OSC.

Zondag 9 april is hij overleden. Zijn broer Anton Hadi was pas bij hem op bezoek geweest. Een uurtje later werd hij opgebeld: "je broer is kritisch". En toen is Agus overleden. Zijn laatste woorden waren: "Aku menyerah...", "ik geef me over". Heel indrukwekkend als je bedenkt dat we deze dagen ook die woorden horen na een strijd op leven en dood tijdens de laatste dagen dat Hij op aarde verbleef... Jezus gaf zich over.

Agus is geboren op 8 januari 1955 in Bandung. Ze waren met z'n elven bij hem thuis. Verschillende broers hebben op het Klein Seminarie gezeten. Maar de enige (men zegt "de beste"...) die bij de Kruisheren bleef en het klooster in ging was Agus. Hij trad in het noviciaat in 1974 en deed zijn eerste professie in 1976. Studeerde fi-

losofie en theologie op de STFT (hogeschool voor filosofie en theologie) hier in Bandung. Op 28 augustus 1979 deed hij zijn eeuwige gelofte. Daarna vertrok hij voor een jaar naar Papua (Agats) en werd in 1989 op 1 juli priester gewijd in Bandung. Vervolgens verhuisde hij voor ruim drie jaar naar Leuven en studeerde daar filosofie.

Cfr. Agus Rachmat z.g.

Toen weer terug naar Bandung, werd socius voor de fraters van het scholasticat en gaf colleges op de faculteit van filosofie op de Parahyangan Universiteit. Van 1989 tot 1995 (hij was dus pas 34 jaar!!! Och erem...) was hij provinciaal en later weer van 2004-2010. Tussen die twee periodes in werd hij bewoner van de missieprocur in Nijmegen en studeerde in Amsterdam voor een doctorsgraad in de filosofie. Maar zover is het helaas niet gekomen. Hij had er overigens best wel de capaciteiten voor. Hij is docent van de faculteit filosofie in Bandung geweest van 1984 tot 2017. Een uitstekend docent die zijn vak reuze lief had. Elk jaar waren zijn colleges nieuw. Hij gaf nooit papers uit of dictaten. Hij was altijd super *up to date*. Daarvoor graasde hij dagelijks het internet af over heel de wereld tot in de vroege ochtend uurtjes... Ook was

hij van 1993 tot 1995 plaatsvervangend rector van de Parahyangan universiteit. Parahyangan zat toen in een crisis. Agus heeft haar daar goed en wijs doorheen geleid.

Uittocht uit de kerk, waar de kruisbeelden in de Goede Week toegedekt zijn

Agus was een zeer zware kettingroker en daarbij leed hij aan steeds gulziger suikerziekte. Een jaar of 4 geleden heeft hij lang in het ziekenhuis gelegen vanwege wonden op zijn been die maar niet wilden sluiten. Uiteindelijk toch naar huis, maar niet genezen. Zijn been bleef lijden aan de gevolgen van het hoge suikergehalte in zijn bloed. Hij hield zich aan een zwaar dieet, stopte met roken. Maar... ook bij hem was het: 'de geest is gewillig, maar het vlees is zwak'. Dus, na enige tijd: weg dieet, en weg stop-roken. En dat werd hem fataal. Weer een opname in het ziekenhuis, een paar maanden geleden. De situatie was ernstig maar hij knapte toch redelijk goed op. Mocht weer naar huis. Stopte met roken, nu definitief, en nam 100% dieet-eten van het ziekenhuis. Maar er was al teveel vernield aan zijn ledematen. Nu lag zijn voet open en hij voelde niet meer dat hij gewond was onder zijn voet. De wond wilde niet genezen, in tegendeel, zijn voet was zwaar verziekt.

Medebroeders dragen de kist

Zijn oudere zus, verpleegster, kwam hem verzorgen. Zijn voet zag er zeer slecht uit. Waarschijnlijk heeft hij zondag nadat zijn broer was vertrokken een zware drop gehad... Weer veel te hoge suiker? Hartaanval? En was het ineens afgelopen.

Laatste afscheid op de begraafplaats

Dag Agus, het was zeer goed je tussen ons in te hebben... als confrater, als confrater-provinciaal, als docent, als lopende encyclopedie, als prediker van Gods woord... Helaas kon hij zijn visies, colleges en overwegingen niet zo boeiend overbrengen, maar de inhoud ervan was altijd pri-

ma, op niveau en vol onverwachte wendingen. Dag Agus, je was een bestel! De Heer is je beschutting, je rots en je vesting. Het was goed dat je uiteindelijk zei: "Aku menyerah", na zoveel en zolang worstelen met je nare ziekte. Bedankt, Gus!

Zondagavond 9 april hebben we een vesperdienst gehouden in onze kapel van het klooster in de Jalan Sultan Agung. Veel belangstelling. Maandagochtend een mis in de aula van het rectoraat van de Parahyangan universiteit. Een grote mensenmassa en van de kant van de universiteit en van mensen daar buiten. De huidige rector sprak hoge waardering uit voor de "stille

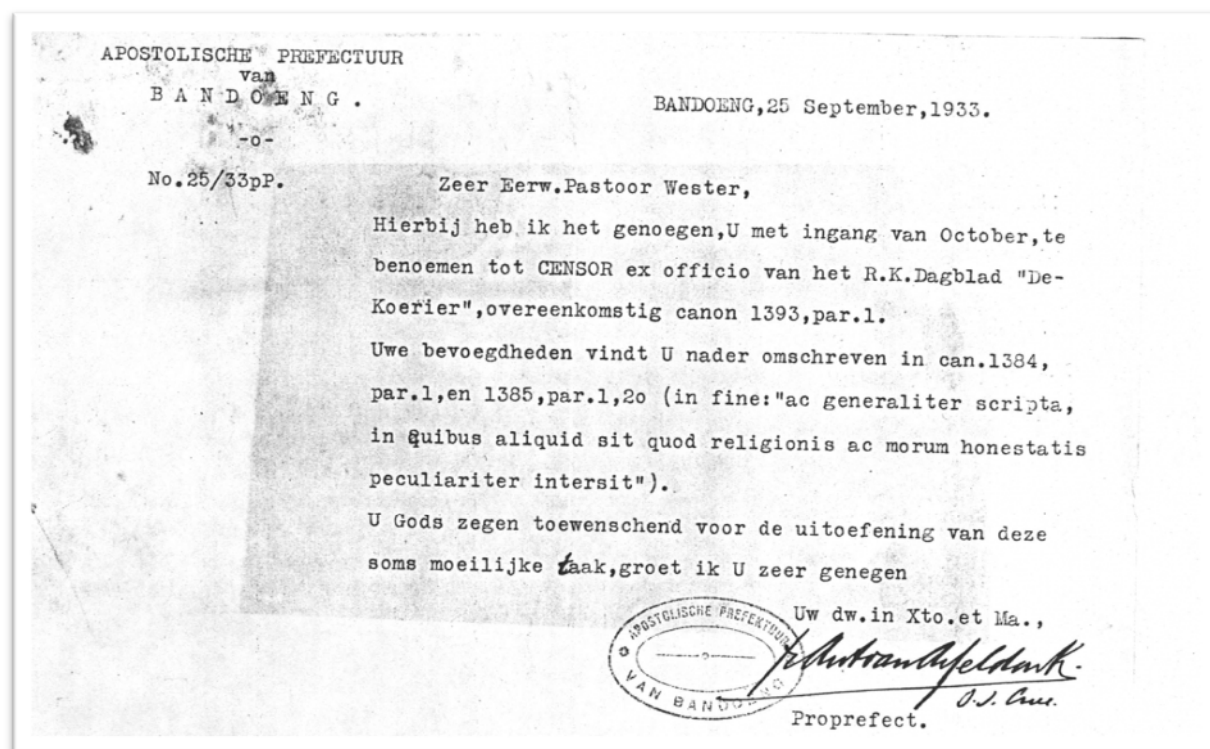
diplomatie" van Agus toen hij rector was om de toenmalige crisis te boven te komen. Maandagavond de 'dodenvespers' in de kapel van Pratista. Dinsdagmorgen om 10.00 uur de uitvaartmis en zijn begrafenis. Het was heel erg druk en een zee van bloemstukken overal op de weg naar de kapel toe. Na de mis is hij op het kruisherenkerkhof achter de kapel van St. Helena begraven. We hebben allemaal, ieder met zijn eigen herinneringen aan hem, wat bloemetjes gestrooid op zijn witte kist, met de afbeelding van "het Laatste Avondmaal" erop aan de zijkant ervan. We laten Agus na met rust... hij ruste in Zijn vrede.

Uit het fotoarchief van de Europese provincie (28)

door Roger Janssen o.s.c.

De vraag omstreeks 1934 in Nederlands-Indië naar redactionele hulp bij de uitgave van *De Koerier*

Vermoedelijk vóór 1 juli 2017 verschijnt het eerste deel van een historische trilogie over de geschiedenis van de kruisheren in Nederlands-Indië/Indonesië. In dit eerste deel wordt onder meer aandacht geschonken aan de manier waarop de kruisheren gebruik maakten van de toenmalige communicatiemedia. Eén medium was de geschreven katholieke pers, waaronder de krant *De Koerier*. Hierna bieden wij u een ruimere versie aan van hetgeen we in het boek schrijven over de rol van de kruisheren in de redactie van *De Koerier*.

Katholieke leken, die zichzelf het Rooms Katholieke Pers Comité noemden, namen in 1926 in Java de leiding over van een in 1924 opgericht lokale krant, *De Indische Telegraaf*. Zij wensten deze periodiek om te vormen tot een katholieke krant. De enige voltijdse journalist, M.W. Anderson, die zelf niet katholiek was, voegde katholieke berichten toe aan het dagelijks nieuws, dat voor meer dan vijftig procent bestond uit advertenties, onder meer van bioscopen. Hij schonk echter ook aandacht aan de protestantse kerken en aan de (uren) van de kerkdiensten. Ook publiceerde hij bijdragen voor niet-christenen. Het aantal abonnementen steeg in één jaar van vijfhonderd naar ruim duizend en de krant boekte een lichte winst. De Lange, die eigenaar was van *De Indische Telegraaf*, bood zijn krant in 1927 te koop aan. Omdat zijn vraagprijs te hoog was, besloot de groep van katholieke leken om zelf met de productie van een krant te beginnen. Gekozen werd voor de naam *De Koerier*. Een naamloze vennootschap werd opgericht om een neutrale kant uit te geven, waarin naast katholieke ook niet-katholieke lezers hun gading zouden kunnen vinden. De eerste uitgever en voltijdse journalist was Ko Luycks-Sleyffer. Zij leidde de krant tot 1 augustus 1929 en werd dan opgevolgd door de jezuïet pater Van Aernsbergen. Het was de eerste wijziging in een lange lijst van uitgevers. De krant ontving financiële ondersteuning vanwege lokale steuncomités, collectes in kerken en kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders. Tussen 1927 en 1940, het jaar waarin de krant ophield te bestaan, beliepen de kosten van publicatie tussen 200.000 en 300.000 gulden. Er werden geen inkomsten gehaald uit advertenties voor filmzalen, enerzijds omdat de krant een breder actiebereik beoogde dan alleen

maar Bandung, anderzijds omdat de katholieke geestelijkheid negatief oordeelde over filmzalen en de films die erin vertoond werden. De afwezigheid van een bekwame journalist vormde weldra de zwakke plek van de krant. Telkens weer werden priesters gevraagd om te helpen bij het redactionele werk.

Van Aernsbergen was journalist van 1 augustus 1929 tot juni 1932. Zijn confrater Jan ten Berge s.j. kwam ter hulp in juli 1931 en trok zich terug in mei 1933. De krant was nu meer bekend geraakt omwille van de felle polemieken dan door de nieuwsverslaggeving. In het begin van 1933 veroorzaakte de Indo-Europeaan W. Van Dijk bijvoorbeeld grote commotie wegens zijn polemieken rond de hoge militaire uitgaven, waarbij hij de gewone mensen als *belastingvee* bestempelde. De kruisheren waren gevraagd om in de redactie te zetelen, maar hadden beleefd geweigerd, zolang pater ten Berge s.j. redacteur was.

In Bandung was het aantal abonnementen miniem, terwijl toch de helft van de advertenties uit deze stad kwamen. De jezuïeten hadden intussen vlijtig naar een vervanger gespeurd, maar niet gevonden. Provicaris Van Hoof s.j., die Monseigneur van Velsen tijdelijk was opgevolgd, vroeg op 28 december 1932 aan magister-generaal van Dinter om toch één van de pastoors van Bandung als redacteur te mogen begroeten. De magister-generaal antwoordde op 10 januari 1933, dat *De Koerier* van grote betekenis was voor de instandhouding en verspreiding van het katholicisme in Nederlands-Indië. Maar een kruisheer uit Nederlands-Indië of uit Nederland als redacteur zag hij niet zitten. « (...). Gezien het feit, dat geen enkele Orde thans een

kracht voor dit doel kan afstaan, lijkt mij de enige weg een bekwame en ervaren leek daarvoor te benoemen. Ik twijfel er niet aan of zo iemand is wel te vinden. Ongetwijfeld zullen de confraters dan bereid zijn hun volle medewerking voor de propaganda te geven. (...)»¹

Na herhaald aandringen bij de magister-generaal verkreeg de reguliere overste, Anton van Asseldonk, in juli 1934 toestemming om confrater Gerardus Wester voor de redactie van *De Koerier* af te vaardigen.

Cfr. Gerard Wester

Bij zijn aantreden ontving hij allerlei adviezen, waaronder de vraag om van de periodiek werkelijk een katholiek dagblad te maken. In *De Koerier* werden tot dusver al te welwillend standpunten ingenomen ten aanzien van het I.E.V. (Het Indo-Europees Verbond).² Officieel was het I.E.V. neutraal, maar de in praktijk vertoonde het heel wat antikatholieke trekjes. Er werd tevens ge-

vraagd naar meer geestelijke lectuur. Op de kerkelijke feestdagen zou het hoofdartikel minstens een hartverkwikking moeten zijn voor de katholieke lezers. In het begin van 1934 was een pakkend artikel verschenen over het doel van de Bidweek. In plaats van het als hoofdartikel op pagina één te presenteren, werd het ergens op de tweede bladzijde ondergebracht, aan de binnenkant dus van de krant. Een derde raad betrof de status van de schrijvers. Waarom niet wat meer bijdragen van priesters over theologisch, sociale, katholiek-staatkundige en andere onderwerpen?³ Wester vroeg o.m. de jezuïet J. Hellings om bijdragen. Op 8 oktober 1934 reageerde deze als volgt: « (...). U zou met een groot plezier kunnen doen, als U zelfs eens opgaf, in het algemeen, over welke onderwerpen en actuele problemen U graag enige artikelen wilde plaatsen. Onder het algemeen onderwerp of motto: *Sentire Cum Ecclesia* kan ik natuurlijk nog genoeg bijeenzetten over Katholiek Onderwijs, Echtscheiding, Gemengd Huwelijk, Katholieke Organisatie etc. etc., maar verschillende onderwerpen zijn als zo afgezaagd en het lijkt zo vreemd, als ik daarmee ineens uit de lucht kom vallen, als was het iets nieuws. Over Kerk en Politiek en de gehoorzaamheid schrijf ik momenteel niet graag, omdat althans uiterlijk de rust in het katholieke kamp schijnt weergekeerd. (...)»⁴

Toen het mandaat van Gerardus Wester eind 1934 ten einde liep en besloten werd om een leek als hoofdredacteur aan te stellen, vroeg Anton van Asseldonk aan de magister-generaal toestemming om een confrater als *ensor* te benoemen, « met bijzondere volmachten en die iedere morgen enkele uren op het kantoor van *De Koerier* zou werken en mede de redactie helpen.

Uitdrukkelijk werd toen daarbij de wens geuit, dat deze een Priester van onze Orde zou zijn, omdat dit met de omstandigheden het best uitkomt. (...)»⁵ Wester bleef tot na Pasen 1935 als mederedacteur aan *De Koerier*. (...)»⁶ Joannes Bernardus Finkelnberg werd censor.⁷

Rustige journalistiek bracht W.P. Tijsen, doctor in de wiskunde, die vanaf 1 mei 1935 verantwoordelijk werd. In 1936 ontvouwde Mgr. Willekens s.j. de redenen waarom *De Koerier* met recht en reden zoveel financiële, personele en morele ondersteuning genoot. Via deze krant kon de katholieke gemeenschap haar wensen kenbaar maken aan de regering en haar stem laten klinken in het publieke debat in Nederlands-Indië. Overigens kon de krant als katalysator optreden bij het smeden van banden binnen de katholieke gemeenschap.

Vanaf 1 april 1937 werd de krant in Batavia gedrukt, het echte culturele en politieke centrum van Nederlands-Indië. Thijssen bleef met enkele medewerkers schrijven voor de krant tot medio 1939, toen hij naar Europa verhuisde. Aan de jezuïet Johannes C.J. Burgers (1895-1975) werd nu de leiding van de krant toevertrouwd. De voortdurende verandering van stijl, de conflicten die personeelwissels veroorzaakten en de toenemende schuldenberg waren de voornaamste motieven voor het stopzetten van de krant op 30 juni 1940.⁸

Noten

¹ Brief van pater Van Hoof s.j. aan Wilhelmus Antonius van Dinter, Bandung, 28 december 1932 en antwoord van Wilhelmus Antonius van Dinter, St. Agatha, 10 januari 1933. **Archief Generaalat**, 0027.1.62

In *Kruistriomf* werd gewag gemaakt van de oprichting in Bandung van een katholiek propaganda-bureau, met als doel de eenheid onder de katholieken te versterken en de katholieken belangen naar buiten te verdedigen. Plannen bestonden ook om een weekblad op te richten dat in de gehele Prefectuur Bandung gratis onder de katholieken verspreid zou worden. Daarin zouden dan vooral de katholieke beginselen worden uiteengezet en verdedigd. Ook zou er een rubriek voor kerkelijke diensten in worden opgenomen. *Kruistriomf*, 12, 1932-1933, p. 118

² Het *Indo-Europees Verbond* of de Indo-Europese Alliantie was een sociale beweging en politieke organisatie, die werd opgericht in 1919 door de Indo-Europese gemeenschap van Nederlands-Indië. Deze organisatie streed voor gelijkheid van rassen. Het was een van de eerste Europese organisaties in Nederlands-Indië die verlangde naar een onafhankelijke natie zij het in relatie met het Nederlandse gezag. De oprichter van deze organisatie was Karel Zaalberg, hoofdredacteur van een van de grootste kranten van het land *Bataviaasch Nieuwsblad*.

³ Brief van ? aan pastoor Gerardus Wester, Buitenzorg, 9 juli 1934. **Archief Clairlieu**, niet-geïnterviewde correspondentie over *De Koerier*.

⁴ Brief van J. Hellings aan pastoor Gerardus Wester, Girisonta bij Ungaran, 8 oktober 1934, niet-geïnterviewde correspondentie over *De Koerier*.

⁵ Brief van Anton van Asseldonk aan Wilhelmus Antonius van Dinter, Bandung, 19 november 1934. **Archief Generaalat**, 0027.1.96

Joannes de Rooy schreef op 25 november 1934 uit Bandung aan van Dinter, dat het goed zou zijn mocht Wester stoppen als hoofdredacteur bij *De Koerier*. Wester nam veel te veel hooi op zijn vork en dreigde overspannen te raken. Een beetje vakantie zou hem goed doen. En wat *De Koerier* betrof, « de Paters Jezuïeten hebben hem opgericht, ze hebben naar ik meen het meeste geld erin, laat hen ook gerust alle eer verdie-

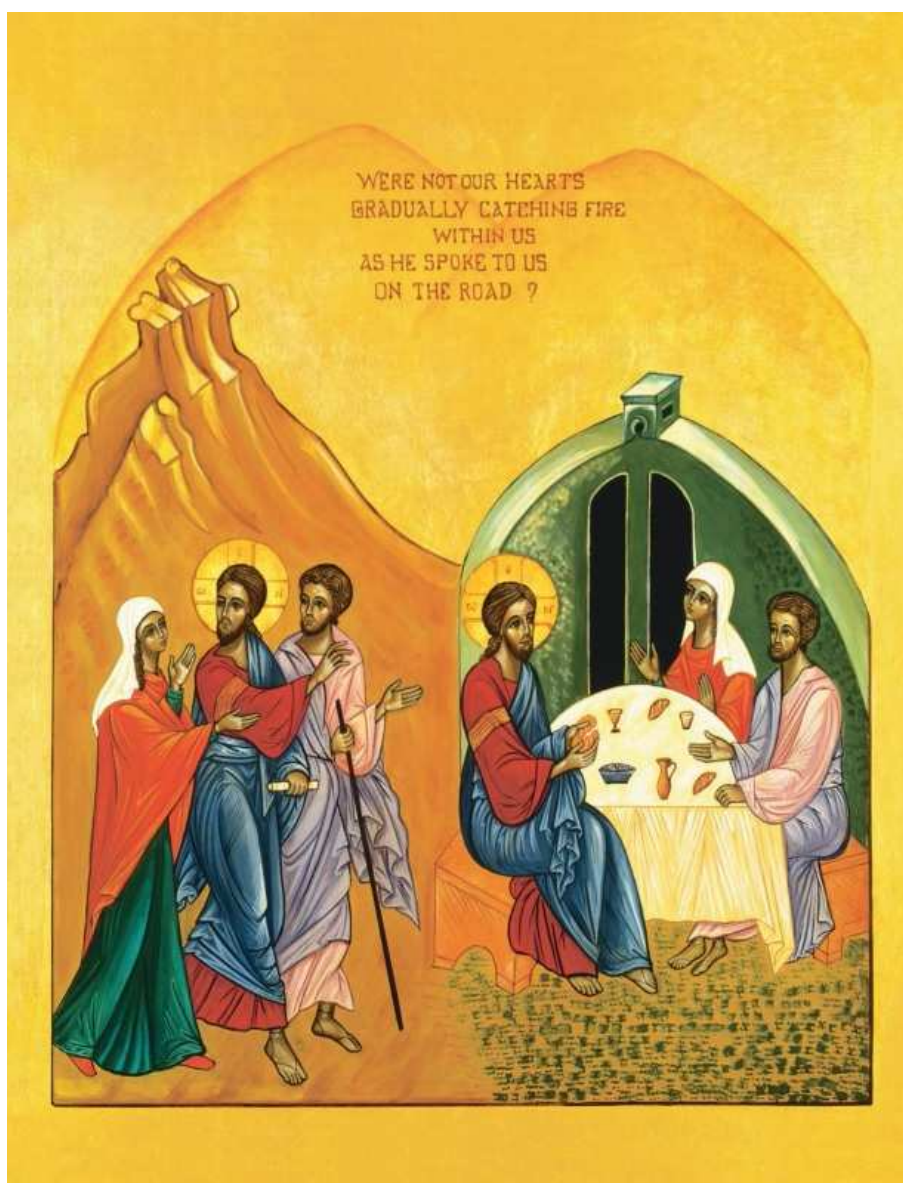
nen en oogsten die ermee te verdienen is. (...)» **Archief Generaal**, 0027.1.97

⁶ *Brief van Anton van Asseldonk aan Wilhelmus Antonius van Dinter*, Bandung, 5 februari 1935. **Archief Generaal**, 0027.1.101
Volgens plan zou Wester op 15 mei 1935 uit Java vertrekken om rond 8 juni 1935 in Nederland aan te komen. *Brief van Anton van Asseldonk aan Wilhelmus Antonius van Din-*

ter, Bandung, 2 april 1935. **Archief Generaal**, 0027.1.102

⁷ Nota van Anton van Asseldonk op de aanbevelingsbrief ten voordele van Laurentius Adelbertus Jozef Kaolan, Djokjakarta, 3 april 1935. **Archief Generaal**, 0027.1.103

⁸ **K. Steenbrink**, *Catholics in Indonesia. A documented history*. Leiden, 2007, pp. 62-66

The Road to Emmaus by Sr. Marie-Paul Farran, OSB

Colofon

Bulletin van de Europese provincie van de Kruisheren (OSC).

Redactie-adres: Kloosterlaan 26, 5435 XD Sint Agatha, Nederland.

Bulletin is een informatie- en opinieblad; iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Verschijnt 10 maal per jaar (niet in juli en augustus); Sluitingsdatum kopij: de 15^e van de maand.

Redactie: Willy De Bolle, Harold van Lent. E-mail: bulletin@kruisheren.eu Website: www.kruisheren.eu

